

לוא הנינו

טית הנינו
טית הנינו

פטר פנים גזר

פטר פנים

לכן

לכן אמר הנני נתן לו את פריתי
שלום (כה יב)

The Last Word

THE MOTIVES OF A CRITIC

The tribes appeared to have convincing proof that Pinchas' motives were not pure (see Rashi), but they were mistaken. This teaches us a powerful lesson whenever we are tempted to find fault with another person's good deeds and question their motives: One can never know another's true intentions. So long as a person is doing good, he should not be put down or mocked, even if one has a "solid" proof that the person is insincere. And in any case, even if it were true, and the person indeed had ulterior motives, we are taught always to study Torah and perform mitzvos even for the wrong reason, since in this way one will eventually come to have pure motives (Pesachim 50b).

A deeper question here is: Where does the desire come from to find fault in people who are doing something good? In our case, the tribes appeared to have holy intentions: They were concerned that Pinchas had slighted the honor of Moshe by taking the law into his own hands (see *Toras Menachem*). Similarly, a person may imagine that he has a low tolerance for other people's bad intentions because he himself is humble, and thus he finds the pride of others distasteful.

In truth, however, the reverse is likely to be the case. The fact that a person criticizes the good deeds of another is probably because the critic himself is proud and does not like the idea that somebody else accomplished something that he did not. Of course, he will not admit this, even to himself, because his pride makes him lazy, and recognizing that somebody else has accomplished something makes it more uncomfortable to remain lazy. Therefore, his arrogance leads him to put down the other person's good deeds, so they do not wound his pride or inspire him to be a better person, which would require effort.

Furthermore, even if somebody's mitzvah observance does have overtones of haughtiness, the critic's pride is nevertheless more distasteful. For, ultimately, the person who "showed off" with his mitzvah was at least honest about his pride and did not attempt to conceal it. The critic, however, cannot tolerate the truth that he too is proud, and he thus stoops to dishonesty, veiling his pride in a "cloak" of humility and righteous indignation.

The lesson is obvious: It is much wiser to be an activist than a critic. For a little pride can make criticism destructive, rather than constructive, but a good deed always remains good, regardless of the intention.

(Based on Likutei Sichos vol. 8, pp. 167-9)

נאמר במדרש רבה: אמר הקב"ה: בדין הוא שיטול את שכרו.

כדי להבין את דברי המדרש שאומר בדין הוא שיטול שכרו, יש להקדים ולשאול מדוע הוצרך הכתוב לייחס את פנחס עד אהרן והרי כשאומר בן אלעזר הכהן, יודעים כבר שהוא בן בנו של אהרן, כיון שלא היו באותו זמן כהנים אלא הם. וגם צריך להבין מדוע אמר הכתוב "מתוך העדה", והרי זה לשון יתר?

והביאור הוא, שהכתוב בא להגיד שבחו של פנחס שעשה דבר שהוא זר ופלא מצדו, כיון שהוא בן כהנים שאין להם עסק במלחמה ואין מצוי בידם כלי מלחמה. וגם הוא מצד עצמו היה עצור לפני השם יתברך בעמלה של תורה המתשת כוחו טל אדם, ולא היה בכוחו לעשות דבר שכזה לדקור שני גופות גסים וחזקים בבת אחת ברומח, ולשאת אותם מהאהל עד פתח אהל מועד, ודבר זה מתאים לאנשים מלומדי מלחמה.

לכן אמר הכתוב פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, דהיינו שרצה להדגיש שאביו ואבי אביו היו כהני ה' ורחוקים ממעשה המלחמה ומובדלים ממלאכה זו. וגם הוא עצמו היה יושב בישיבת הסנהדרין הנקראים בשם "עדה", וכמו שכתוב: "ושפטו העדה והצילו העדה", ועם כל זה שהיה חלש עשה דבר פלא זה ולקח רומח בידו ודקר את שניהם, ולכן בדין הוא שיטול שכרו.

ויש להמתיק הענין על פי משל למלך שהלך לצוד ציד ביער, והיה עמו ראש הגבורים של החיל שלו, ונתקרבו אל המלך לסטים מזויינים להלחם אלו, ותיכף רץ הגבור לקראתם ונלחם בהם בכלי נשק שבידו והפילם חללים, והמלך לא נתן לו שכר ומתנה על זה. והנה אחר כך נזדמן שהלך המלך לבדו לצוד ביער, והיה עמו רק נער אחד שהיה משרת לפניו על השלחן,

ושוב נתקרבו אל המלך לסטים לפגוע בו, ותיכף הנער לקח את החרב מיד המלך, ורץ כנגדם ונלחם בהם והפילם חללים,

ואז תיכף נתן לו המלך מתנה מאה אלף זהובים. שאלו אותו עבדיו, למה לראשון לא נתת כלום ולזה נתת מתנה מרובה? השיב להם המלך, הראשון הוא ראש הגבורים, וזו היא מלאכתו אשר עסק בה מנערותו ובעבור זאת הלך עמי, על כן כשנלחם עשה את המוטל עליו, ואין זה חידוש נפלא מצדו כדי שאתן לו מתנה על מעשיו. אך השני היה נער רך ומשרת על שלחני, ואינו מלומד מלחמה וגם כלי נשק לא היה נושא אתו, ולקח החרב ממני ונלחם בנפשו, ולכן ראוי לתת לו מתנה.

זהו שאמר הכתוב: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" - מה שהוצרכתי לייחסו כל כך על שם אביו ואבי אביו שהיו כהנים, היינו כדי להודיע שבדין הוא ראוי ליטול שכר ולא דומה לאדם אחר (בן איש חי).

11

פינחס פתח שורש חדש

הנני נתן לו את בריתי שלום (בה, יב)

1 אמרו חז"ל (זבחים קא ע"ב): "לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי". כשכר על מעשהו זכה פינחס לכהונה, וכתב הספורנו שזכה גם לאריכות ימים, וז"ל: "שלום ממלאך המות, כענין עושה שלום במרומיו", כי אמנם הפסד לא יקרה אלא בסיבת התנגדות ההפכים, וזה אמנם נתקיים בפינחס שהאריך ימים הרבה מכל אנשי דורו וכו', וכ"ש לדברי האומר אליהו זה פינחס והוא עדין חי וקיים", עיין שם.

(3) תפארת ש

וכוונתו, שכל המחלות באות מחמת שהיסודות והכוחות אינם במיזוג הנכון, אבל פינחס שקיבל את ברכת השלום, כל כוחותיו התמזגו, התאזנו והשלימו אחד את השני, ממילא חי לעולם.

והנה בענין הכהונה נראה, שהרי סדר העולם הוא שיש שורש ניש ענפים, וכל אחד יונק רק משורשו הקרוב אליו, שהוא ענף של שורש קדום יותר, אבל אי אפשר לינוק ישר מן השורש הראשון אלא דוקא מהשורש הקרוב, וכן מאחד לאחד עד שמגיעים לשורש כל השורשים - הקב"ה.

אמנם, לפעמים במקרים מיוחדים, יש המדלגים על השורש הקרוב ויונקים ישו מהמקור הראשון.

והנה פינחס היה תלמידו של משה רבינו. פעם אחת נתעלמה ממשה הלכה ופינחס החזיר אותה. אבל מהיכן היתה לפינחס ההלכה? הרי כל שורשו בתורה היה משה, ואם נתעלמה ממשה שהוא השורש ממילא יתעלם גם מפינחס שהוא הענף, וכן אמרו חז"ל (סנהדרין פב ע"א) "געו כולם בבכיה", היינו כיון שנעלמה ההלכה ממשה נעלמה מכל תלמידיו.

אלא שפינחס פתח לו פתח חדש בתורה ממקור התורה והחזיר את ההלכה, וחזו שאמר לו משה: "קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא", שפינחס היה המקריא של אגרת זו, ואגרת זו באמת שייכת לו, ממילא הוא יהיה גם השליח.

ומפני כך זכה פינחס לכהונה? מידה כנגד מידה, שהרי לכהונה יש שורש קרוני שהוא אהרן הכהן, ואהרן קיבל מהשי"ת, אבל לא יכול לבוא משהו ולקבל מחשי"ת, אלא רק מאהרן שהוא השורש הקרוב אליו, וכיון שפינחס לא קיבל את הכהונה דרך אהרן מהיכן יקבל?

אלא מידה כנגד מידה, כשם שנתקשר בתורה לשורש הראשון - כך נפתח לו ונתקשר לשורש חדש של כהונה לו לעצמו.

והוא הדין בענין אריכות ימיו, כל העולם מקבל חיים מהשורש הקרוב שקבע הקב"ה בטבע, אבל לפינחס נפתח פתח חדש ממקור החיים, ומי שיונק משם פשיטא שהוא חי לעולם.

לאוני משפחת האזני סיכ"י היינו אלכנון וכ' צל"ה לרמוז שאחז"ל אלבעות של אלס כיתידות סאס ישמע דבר שאינו סגון ישים אלבעו צלזנו ג"ל כיון שצבנו גד טי' שבכיס עם ראונו ושמענו טהי' צהס' נשעים דתן ואצתס' ור"ן איש וזמרי בן קליא וכ"ל אלף חמתים צונסס' ע"כ כתיב אז אלכנון ועכשיו שכבד כסתלקו וכשאלנו רק הלדיקים ע"כ הסיכ' אלבעו וכקרא אזני און שומע תוכחה חיים צקרב חכמים חליו:

(4) חתום אפר

2

הנה תודש אז מכון נגד חוש השמיעה
 נספר יצירה, וגם לירוף השם של
 תודש אז יולא מפסוק ה'סכת ו'שמע י'שראל
 ה'יום, שהוא ר"ת הו"ה, והוא זמן מסוגל
 לעובר על ענין השמיעה. הרבה שאלים
 וחוקרים למה ילדים היום חסירים להם
 חשקת המורה, למה אם שומעים המתקוות
 של חורה לא נעשים מלאים המלהבות וחיות
 ללימוד המורה, ולמה עוזבים הצאר מים
 חיים לחצוב להם צורות נשברים, ואלו יש
 לעורר עפ"י ד'ג"ל, כי אם האזנים קולטות
 כל מיני קולות של דברים אחרים, קולות של
 נגונים שמכרים רוח המורה, ועוד דברים
 רש"ל, או האזנים אינם "אזני", רק יש עליהם
 ערלת האזון המוגע לשמוע, ולכן הענה
 לשמור את מה ששומעים הילדים, ועי"ז יהי
 להם יומר חשק לשמוע דברי חורה, ויקלטו
 הדברים יומר.

5
 ח' יצירה
 ח' יצירה
 ח' יצירה
 ח' יצירה
 ח' יצירה

ויש הוספה יומר נספר מי השלוח (נד)
 נטעות צפ' נמדנה, ותו"ד כשירלו צנ"י
 למזרים ועדו שם צין המזריים, הרי פיהם
 של המזריים דברו דברי נבלה ושאר דברים
 לא טובים הכל בכונת הסט"א לטמאות אזני
 בני ישראל, והוא נקרא אלצון שהי' מסתים
 אזניו שלא יקבל דבר שלא כרצון ה', וכשנכנסו

לארץ ישראל שאחריה מלא קדושה נקרא שמו
 אזני, שהיו אזניו פתוחות לשמוע לקבל קדושת
 ה' מטובת הארץ, עיי"ש. ועומק הכונה
 מבוחר כי רק בשכר שהי' אלצון נעשה עתה
 אזני, כי מי שאינו שומע מה שאין לשמוע, או
 אזניו קולטות דברים טובים שאחרים אין
 יכולתם לשמוע, אזניו נעשו אזנים פתוחות,
 ולכן נקרא אז אזני, כי נעשה "הערעדיק".

אלה בני בנימין למשפחותם ופקודיהם חמשה
 וארבעים אלף ויש מאות. (כ"ו מא)
 אלה בני דן למשפחותם - ארבעה ושישים אלף
 וארבע מאות. (כ"ז מב)

6
 ח' יצירה
 ח' יצירה

כאן גלתה לנו התורה, כי אין חכמה ואין עצה לנגד ד'. לבנימין
 זיו עשרה בנים, ככבראשית מ"ו כ"א, ולדן - רק בן אחד, חושים בן דן,
 והבן-יחיד הזה הי' חרש ג"כ כבגמ' סוטה י"ג א' חושים בן דן יקיר לי'
 אודני'. ואעפ"כ עלתה לו, שהוא הי' מרובה באוכלוסין יותר מבנימין שהיו
 לו עשרה בנים.

ומכאן יש ללמוד שמי שד' חפץ בו יוכל להצליחו מבן אחד יותר
 ממי שיש לו עשרה בנים. וכן הרין עם נכסים, יש לך עני מצליח ושמו
 בחלקו, ולהפך יש עשיר שאינו מצליח כ"כ, ועושה כולם ד'.

7
 Rav Paim

Although Chushim had this courageous act to his credit, it is reasonable to assume that having a deaf son was a matter of grave concern to his father, Dan. Despite many advances in medicine and technology in our time, deafness remains a very severe handicap. One can only speculate how difficult it was to raise a deaf child in the time of the Patriarchs.

A parent of a handicapped child has many worries about the child's future. To what extent can the child develop into a Torah Jew and become a productive member of society? Will the child be self sufficient? Will he or she be able to marry and raise a family? To earn a living? These and many other issues have to be dealt with.

These concerns were undoubtedly compounded in the case of Chushim. Dan was not only the father of a handicapped son. He was the progenitor of a tribe in *Klal Yisroel*, a major part of the eternity of the Jewish people.

One can imagine what a family gathering in the house of Yaakov Avinu looked like - Benjamin was there with his ten sons.

3

Gad and Asher each brought their seven sons. Shimon had six, and so on. The sons and grandchildren would sit with Yaakov Avinu, discuss Torah and be inspired by his wisdom and holiness.

8

ה' לויים נחמה 9

Tragically, Chushim would sit there, totally oblivious to all that was taking place. Dan probably wondered to himself, "What will be with him, and with my tribe in Israel? What future will the shevet Dan have and what contribution would it be able to make towards the perpetuation of the Chosen People?"

ותקרבנה בנות צלפחד וכו' למה יגרע שם אפינו מתוך משפחתו וכו' ויקרב משה את משפטן לפני ה' וברש"י כאן נתעלמה ממנו הלכה וכו'. ולולא דברי רבותינו הקדושים אמרתי דבר בעתה, על פי שאמרו חז"ל ומובא לקמן ברש"י בפסוק יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר, כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו ולא תגרע נחלתו אמר הגיע שעה שאחבצ צרכי שיירשו בני את גדולתי. והנה כי כן יש לומר שבאמת משה רבנו ע"ה ידע מעצמו ההלכה בשאלת בנות צלפחד, אמנם היות שהיה עם לבו שבניו יירשו גדולתו לא רצה לפסוק מעצמו שאלת בנות צלפחד מפני לזות שפתי בני אדם, כי מה יאמרו הבריות הנה הוא זקן ורצה שלא תופסק ולא הגרע גדולתו על כן זה דרכו לפסוק כן למען יועיל בפסק זה גם לבניו אחריו כי ממנו ילמדו קל וחומר, לבניו, על כן בצדקתו פסל משה את עצמו לדון בדין זה ויקרב משפטן לפני ה'.

This is the significance of the contrast between the census totals of the tribes of Benjamin and Dan. From Benjamin's ten sons came forth a below-average total of 45,600 male descendants. Yet one deaf boy, Chushim, had 64,400 male descendants, the largest shevet in Israel, aside from the royal tribe of Yehudah. The Chofetz Chaim concludes that if it is the will of Hashem, a parent can be more successful with and have more nachas from one son than from ten sons...

In life, one can never predict how things will eventually turn out. At times, the achievements of a ben yachid (an only child) can be more than that of ten children. Even in a large family, the ben zekunim (the youngest child born to older parents) can be the one who eventually brings his parents the most joy and nachas.

One cannot give up on a person, no matter what the handicap or disability. It often happens that the one who is considered "least likely to succeed," is the one who produces the greatest achievements. Hashem has endowed every human soul with immense treasures. Parents of handicapped children should take inspiration and chizuk from the accomplishments of Chushim and realize that they, too, can see great nachas from their offspring.

1 בארבעה דברים נתעלמה הלכה ממה רבינו ושאל עליהם את פי ה' מה דינם: דין ירושת בנות צלפחד (כאן בפרשתנו), דין פסח שני (במדבר ט, ו - ז), דין המחרף ומגדף (ויקרא כד, י - יב), ודין המקושש עצים ביום השבת (במדבר טו, לב - לד).

והנה בשני דברים הראשונים מצינו ששאל משה פשרם מפי הגבורה תיכף ומיד, דכתיב "ותעמודנה לפני משה, ויקרב משה את משפטן לפני ה'", וכן בדין פסח שני נאמר "ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם", ואילו בשני הדברים האחרים הלין משה את הדין ולא הגישו לפני ה' מיד, כפי שבמגדף נאמר "ויניחוהו במשמר", ובמקושש נאמר "ויניחו אותו במשמר כי לא פירש מה יעשה לו" ויש להעיר מדוע בראשונות הזדרז משה לבית דין מפי הגבורה, ובאחרונות המתין עד שאמר לו הקב"ה בעצמו.

11 ומובא בספר אוצר חיים ליישב בשם הגר"ד סלובייציק, דכשבאו היו בנות צלפחד שהיו מחבבות את ארץ ישראל לבקש חלק ונחלה בארץ, וכן בפסח שני כשבאו האנשים שהיו מחבבים את המצוות ואמרו "למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו" אמר משה הללו והללו זריזין למצוות הם אף עלי לזרז את דינם ולמלא את מבוקשתם כאדיר חפצם ורצונם, ואילו בשני האחרונים בדינם של המגדף ומקושש שידע משה שחייבי מיתה הם, אלא שנעלמה ממנו לפי שעשה באיזה מיתה לדונם, אמר מה לי למהר ולהחיש מיתתם של אלה, ישבו להם בכלא עד שיחרף ה' משפטם, מצוה להזדרז למבקשי רצונו ואין מצוה להזדרז לעוברי רצונו להענישם.

10 נחמה נחמה

4

מבארים בעלי מוסר, כי אין לפרש "קשה עלי פרידתכם" על דרך לשון בני אדם, שקשה לאב הפרידה מהבן מחמת געגועים אליו. אלא בלשון רמה אמורים הדברים, ולא טובת האב כאן ולא השקטת געגועיו כאן, אלא טובת הבן. שכן מתחילת חודש אלול משקיף הקב"ה על עם ישראל ורואה אותם עולים במדרגות הקדושה והרוממות מיום אל יום; מההכנה בחודש אלול להמלכת הקב"ה בראש השנה. ומהמלכתו בראש השנה ליום הכיפורים, אשר בו מתעלים ישראל לדרגת מלאכים. ומיום הכיפורים לסוכות אשר בו יושבים ישראל בצילא דמהימנותא. ומשקיף הקב"ה ורואה שעתה עם סיום חג הסוכות בצאתם מהסוכה ומירח האיתנים התקיף (= משופע) במצוות, כשיחזרו לחיי המעשה, ירדו מדרגת הרוממות אליה העפילו בירח האיתנים. קשה להקב"ה לראות את הנפש ששקקה לקרבת אלקים, יורדת אל חיי החולין והמעשה, וטובעת בים הגשמיות. זו משמעות המאמר: "קשה עלי פרידתכם" — קשה עלי לראות את פרידתכם ממדרגתכם הרוממה, ואת כאבם של ישראל עם ירידתם הוא כואב. לפיכך אמר להם הקב"ה: בני, עכבו עלי עוד יום אחד.

10
ה'אין
ה'אין
ה'אין

ומה תועלת בעוד יום אחד שימעט את קושי "פרידתם"? אלא זימן קורא הדורות מראש ליום זה — שמיני עצרת — את שמחת תורה, שבו מתחילים לקרוא מחדש את התורה. ובוה שאוגדים ישראל עצמם בתורה ומתחילים ללומדה מחדש, קושרים הם את עצמם בעבותות עם הקב"ה, ושוב יכולים הם לילך איש איש לביתו. שכן בלימוד התורה מחדש, אין כאן פרידה כלל, אלא אדרבה אפשר לומר עליהם חבוקה ודבוקה בך, והשביע בזה נפש שוקקה. נמצא שהעכבה ביום שמחת תורה, מפיגה את קושי הפרידה. שכן, עם תחילת התורה מחדש הולכים הם מחיל אל חיל, אל תכליתם של הימים הנוראים.

21

בוה תעלה תשובה גם לשאלת הלבוש, למה קבעו שמחת תורה בשמיני עצרת ולא בראש השנה? אלא, כיון שאחרי ימים נוראים וחג הסוכות, יש חשש שיפלו ישראל ממדרגתם הרמה ויפרדו מהקדושה, על כן בשביל לחזק את הדביקות בהשי"ת, קבעו שמחת תורה בשמיני עצרת, שילכו מחיל אל חיל ויהיו מקושרים עם הקב"ה על ידי לימוד התורה, ושוב לא תהא פרידה מעליו. ומעתה הקדושה לא תהיה רק מאחוריהם, אלא גם מלפניהם.

26

גם השאלה למה מרקדים סביב הבימה ולא סביב התורה, תישוב מעתה. ביאר ר' יצחק אייזיק שר זצ"ל¹⁰. הריקוד סביב הבימה בא לרמוז על הקשר של עם ישראל עם לימוד התורה. בריקוד סביב הבימה, מבקשים הם לבטא שאין מקומה של התורה בארון, ואין ישראל מקושרין בגוילין, אלא מקומה של התורה על הבימה, על שלחן הלימוד, על ה"סטנדר". תורה בלא שולחן לימוד, אינה קושרת את עם ישראל אל הקב"ה. לפיכך מקיפין את הבימה, המקום שעליו קוראים בתורה, להורות על חשיבות לימוד התורה עכ"ד. ביטוי נמרץ לגדרו של "הסטנדר" וחשיבותו אמר ר' ברוך בער לייבוכין זצ"ל, "הסטנדר" למה הוא דומה? לארון הקודש של תורה שבעל פה. ועוד נראה לומר, שיש בהקפת הבימה גם הבטאה שאין התורה שמחה אלא עם לומדיה ועמליה הדבוקים בה. מוסרים בשם רי"ב סולביצ'יק זצ"ל שאמר: כי בשמחת תורה אין די שאנו נשמח בתורה, אלא צריך שגם התורה תשמח בנו. ואין שמחה לתורה אלא עם לומדיה ועמליה, כי על כן נקרא שמחת תורה ולא שמחה בתורה.

36

41

5